

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra filozofie a spol. věd

Posudek vedoucího/oponenta diplomové práce **nehodící se škrtně*

Jméno autora/ky	Josef Škrdla				
Název práce	Koncept Boha v křesťanských písních pro předškolní děti				
Studijní obor	Učitelství pro 2. stupeň základních škol: informatika – výchova k občanství				
Vedoucí práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. et Mgr. Iva Svačinová, Ph.D.				
Oponent práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)	Mgr. et Mgr. Jan Černý, Ph.D.				
Konzultant práce (jméno a příjmení s tituly, pracoviště)					
Rok obhajoby	2024				
Rozsah práce (počet stran vlastního textu + přílohy zvlášť):					
Obrazová příloha	ano - ne	Tabulky a grafy	ano - ne	Další přílohy	ano - ne

Použitá literatura (počet):

Hodnocení cíle/ů práce

(charakteristika cíle, způsob jeho stanovení, užitečnost cíle, slovně)

Cílem diplomové práce je zkoumat křesťanské písně pro předškolní děti jako prostředek rané náboženské socializace, konkrétně jako raný zdroj představ o Bohu. Autor po teoretickém úvodu provádí tematickou analýzu zpěvníku *Zpíváme si písničku 1-5*; klade si při tom otázku, jakou roli v písních zastává Bůh ve vztahu k dítěti, jaké jsou typické vlastnosti Boha v písních a jaké hodnoty ve vztahu k Bohu jsou v nich nejčastěji předávány. Je to přiměřený a zajímavý cíl diplomové práce, v němž se – vzhledem k autorovu studijnímu oboru – vhodně mísí ohled pedagogický s ohledem obsahovým, který by se snad dal označit jako pomezí sociologie výchovy a sociologie morálky.

Hodnocení obsahové stránky práce

<i>Užití zásadní odborné literatury a zdrojů</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Přiměřená odborná terminologie práce</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Vhodně zvolená metoda</i>	ano	s výhradami	ne
<i>Splnění deklarovaného cíle/cílů práce</i>	ano	s výhradami	ne

Hodnocení formálních kritérií práce

<i>Stylistická úroveň práce</i>	dobrá	s výhradami	špatná
<i>Pravopis a gramatika</i>	dobré	s výhradami	špatné

Vhodná grafická úprava stránkování a textu	dobrá	s výhradami	špatná
Zpracování příloh	dobré	s výhradami	špatné

Zásadní připomínky k obsahové úrovni práce

Práce je zvládnuta dobře, jejímu autorovi se podařilo četbou (většinou anglicky psané) odborné literatury osvojit určitou metodologii a vhodně ji použít na konkrétní textový materiál. Jeho přístup je z hlediska metodologie až technicistní. Z obsahového hlediska mám tři drobné připomínky nikoliv zásadního významu:

- a) Autor chápe texty zkoumaných písní vesměs jako izolovaný jazykový materiál. Nevěnuje pozornost tomu, že mnohá slovní spojení v písních jsou citacemi z katolické mešní liturgie (příklady, které sám cituje: „Požehnaný, jenž přichází ve jménu Páně,“ „Beránku Boží, který snímáš hříchy světa, smiluj se nad námi,“ „Věřím v jednoho Boha, Otce všemocného. Věřím i v jeho syna...“). Samotný kolektivní zpěv křesťanských písní přitom můžeme považovat za liturgii svého druhu. Stejně tak písně často citují z bible – to autor sice zmiňuje, někdy ale biblické citáty jako takové necharakterizuje (kupř. citace z žalmu „Hospodin je dobrý, jeho milosrdenství je věčné.“). Texty písní se tedy opírají o biblicko-liturgický slovník i obraznost. Z hermeneutického hlediska tak můžeme říci, že náboženská socializace předškolních dětí se v těchto písních rozehrává jako uvádění dětí do jazykového, metaforického, věroučného... univerza katolického křesťanství (spíše než do určitého seznamu Božích vlastností) a tomuto univerzu potom odpovídají i traktované obrazy Boha. Více hermeneutický přístup by mohl doplnit autorovo poněkud technicistní zacházení s materiálem písníových textů.
- b) Autor nijak netematizuje rozpor, který je inherentně přítomen v jeho klasifikaci sedmi základních témat zkoumaného textového materiálu. Textově nejfrekventovanější je podle autorova výzkumu téma „Bůh vládnoucí“, Bůh jako vládce je podle něj nejvýznamnější role Bohu připisovaná, Bůh jako vládce zároveň podle autora vystupuje jako autoritativní postava. To je ovšem v určitém napětí s tím, že jiné ze sedmi témat je „Bůh milující“, v jehož rámci je Bůh charakterizován jako dobrý, slitovný, oplývající láskou. Autor sám při charakterizaci kódu „Bůh autorita“, který je součástí tématu „Bůh vládce“, uvádí, že „Bůh v této pozici vystupuje jako mravní strážce, který hodnotí naše chování, na jehož základě se rozhoduje, jestli jsme hodni jeho lásky, nebo ne.“ (s. 31) Napětí mezi Bohem vládnoucím a spravedlivě trestajícím na jedné straně, a Bohem univerzálně milujícím na druhé straně samozřejmě představuje starý a nesnadno řešitelný teologický problém. Práce věnovaná rané náboženské socializaci by jej ale neměla opomíjet, protože katolická církev je hierarchické, na vertikální autoritě postavené sociální těleso. Z pedagogického hlediska může být problematické, pokud dítě bez kritického odstupu přejme představu náboženské autority (modelované podle autority rodičovské), která v praxi často určuje i sociální normy. Současné tzv. kulturní války, v nichž se někteří představitelé katolické církve aktivně angažují, jsou toho (ne)dobrym příkladem.
- c) Není úplně jasné, zda si je autor vždy vědom toho, že veškeré mluvení o (křesťanském) Bohu je metaforické. Když např. v rámci deskriptivního kódování zavádí kód „Bůh fyzický“, není si, zdá se, vědom toho, že fráze typu „Ježíš za dveřmi stojí“ nebo „přisedni k našemu stolu“ popisují Boží duchovní, nikoliv fyzickou

přítomnost. Totéž platí o přítomnosti Boha v kostele. Je samozřejmě otázkou, jak si takovou duchovní přítomnost představuje předškolní dítě – takovou zajímavou otázkou si ovšem autor nepokládá.

Zásadní připomínky k formální úrovni práce

a) Práce je napsána po formální stránce dobře, s velkým důrazem na přesnost vyjádření. Obsahuje jen malé množství pravopisných chyb, nejčastěji v čárkách ve větách.

Otázky k obhajobě práce

1) Jak se vy osobně stavíte k napětí mezi obrazem Boha jako přísného a spravedlivého vládce a obrazem Boha milujícího? Jak byste při pedagogické práci s dětmi předškolního nebo školního věku postupoval, aby se ve své náboženské socializaci pokud možno vyhnuli představě autoritativního Boha, od níž potom církev může odvozovat své autoritativní představy o rodině, společenském uspořádání apod.? Jak zajistit, abychom nevychovávali nábožensky slepě poslušné děti?

2) V teoretickém úvodu své práce popisujete jednotlivé fáze vývoje dětských představ o Bohu. V předškolním věku mluví autor, na kterého odkazujete, o „pohádkové fázi náboženství“, v níž se Bůh představuje skrze pohádková, nadpřirozená přirovnání. Až poté, ve věku 6-8 let má následovat „realistická fáze“, v níž je Bůh už blízký institucionální, církevní představě Boha, který má nyní více podobu člověka, „otce“ apod. Zdá se mi ovšem, že obrazy Boha v písních, kterými jste se zabýval, odpovídají spíše realistické fázi. Považujete tedy způsob představení Boha ve zkoumaném zpěvníku za adekvátní předškolnímu věku? Dokážete si případně představit, jak asi prožívá takové písně předškolní dítě?

3)

Výsledné hodnocení práce

Práci doporučuji – ~~nedoporučuji~~ k obhajobě. *nehodící se škrtně

Stručné slovní hodnocení (dle uvážení posuzovatele)¹

Dobře zvládnutá diplomová práce, která se zabývá zajímavým a pedagogicky i společensky relevantním tématem.

Hodnocení: A

.....10.6.2024, Klatovy.....
datum a místo

.....Jan Černý.....
podpis autora posudku

¹ Např. náročnost tématu, specifika řešení, samostatnost nebo invence studenta, co jsou hlavní klady, nedostatky práce, případně jaký je přínos, nebo využitelnost práce, navrhovaná doporučení k možnému zužitkování práce; zejména však návrh řešení pro případ nedoporučujícího posudku: a) upřesnit, doplnit nebo rozvést stanovenou pasáž, b) opravit, přepracovat stanovenou pasáž, c) přepracovat celou práci na zadané téma, d) vypracovat novou práci na nové téma.